

Požadavky ke státní závěrečné zkoušce z německého jazyka

studijní obor: **Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání**
typ: **bakalářské studium (Bc.)**
platnost: **2013/2014**

Požadavky ke státní závěrečné zkoušce / bakalářské studium

Státní závěrečná zkouška studijního oboru Specializace v pedagogice: Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání je tvořena částí lingvistickou a literární, jimž je předřazena prezentace problémové úlohy z oblasti reálií německy mluvících zemí. Všechny tři části jsou rovnocenné, vzájemně se doplňují a podmiňují. Zkouška je vedena v německém jazyce, reflektuje však i českou odbornou terminologii. Během zkoušky je student schopen prokázat dobrou orientaci v bibliografii studovaného oboru. Výsledky písemné části jsou zahrnuty v celkovém závěrečném hodnocení SZZ.

Průběh zkoušky v dílčí části německý jazyk

Základem zkoušky je jazykový rozbor neadaptovaného německy psaného textu. Předpokládá se bezpečná znalost základů jazykovědné teorie, lingvistických termínů a orientace v základní germanistické bibliografii (úvodová literatura, slovníky, vědecké a pedagogické německé gramatiky). U zkoušky bude hodnocena fonetická úroveň projevu uchazeče.

Tematické okruhy:

1. Lingvistika, její disciplíny a hlavní metody zkoumání.
2. Jazyk, jeho základní funkce, znakový a systémový charakter jazyka. Langue a parole.
3. Jazykové plány a jejich základní jednotky (foném, morfém, slovo, věta, text). Základní principy výstavby textu.
4. Proces komunikace, komunikační modely.
5. Sémiotika. Jazykový znak, jeho struktura a vlastnosti.
6. Typologická a genealogická klasifikace jazyků.
7. Sociální a teritoriální stratifikace němčiny. Variety. Jazyková situace v německy mluvících zemích.
8. Gramatika a její předmět. Vztah morfologie a syntaxe. Slovo, morfém, alomorf. Gramatická kategorie (dle DUDEN, HELBIG/BUSCHA)
9. Slovní druh. Klasifikace slovních druhů (systémy slovních druhů v němčině).
10. Gramatika slovesa a jeho kategorie ve srovnání s mateřským jazykem.
  - Paradigmatické kategorie. Slovesa plnovýznamová, sponová slovesa, modální slovesa, valence.
  - Slovesné kategorie. Tempus. Genus. Modus.
11. Jména:
  - Německé substantivum ve srovnání s mateřštinou z hlediska významu, tvarů a užití ve větě. Kategorie substantiva (dle DUDEN, HELBIG/BUSCHA).
  - Člen, jeho význam a užívání. Problematika pádů.
12. Zájmena, jejich význam, tvar a užití.
13. Adjektivum v němčině ve srovnání s češtinou z hlediska významu, tvaru a užití. Stupňování. Postavení adjektiva ve větě.
14. Adverbium, tvary, stupňování, užití a postavení i ve větě.
15. Problematika definice pojmu věta. Typologie věty.
16. Gramatické teorie:
  - Tradičně pojatá větná skladba – vývoj metody, zkoumání
  - Dependenční gramatika – vývoj, pojem valence slovesa, metody zkoumání, hlavní představitelé tohoto směru v SRN.
  - Generativní transformační gramatika – vznik, cíl a metody zkoumání; pojmy kompetence,

- performace.
17. Postavení predikátu ve větě, větný rámeček, valence slovesa.
  18. Větné členy a jejich klasifikace. Typologie atributu v němčině.
  19. Morfosyntaktické a sémantické větné modely.
  20. Složené souvětí – typy složených vět, pojem koordinace a subordinace. Klasifikace vedlejších vět.
  21. Vývojové tendence současné němčiny.
  22. Lexikální význam. Denotát, konotát, pojem, symbol. Slovo a lexém. Slovní pole.
  23. Sémantické vztahy slov (polysémie, homonymie, synonymie, antonymie, hyperonymie).
  24. Základní způsoby tvoření slov ve větě. Způsoby obohacování německé slovní zásoby.

Doporučená literatura (výběr):

- BUSSMANN, H. (1990): Lexikon der Sprachwissenschaft. Stuttgart.
- ČECHOVÁ, M. a kol. (2000): Čeština – řeč a jazyk. Praha.
- ČERNÝ, J. (1996): Dějiny lingvistiky. Olomouc. (vybrané kapitoly)
- DUDEN, Band 4 (1998,2005): Grammatik der deutschen Gegenwartssprache, 6. 7. neu bearb. Aufl. Bearb. von P. Eisenberg, H. Gelhaus, H. Henne, H. Sitta u. H. Wellmann. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich.
- GROSS, H. (1990): Einführung in die germanistische Linguistik. München.
- HELBIG, G. - BUSCHA, J. (2001): Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Langenscheidt: Leipzig, Berlin, München, Wien, Zürich, New York.
- HELBIG, G. - BUSCHA, J. (2001): Leitfaden der deutschen Grammatik. Langenscheidt: Leipzig, Berlin, München, Wien, Zürich, New York.
- KÖNIG, W. (1992): dtv-Atlas zur deutschen Sprache. München.
- LÜHR, R. (2000): Neuhochdeutsch. Eine Einführung in die Sprachwissenschaft. 3. Aufl. München. Metzler Lexikon Sprache (1993). Hrsg. von H. Glück. Stuttgart – Weimar.
- PELZ, H. (1975): Linguistik für Anfänger. Hamburg.
- POVEJŠIL, J. (1994): Mluvnice současné němčiny. Praha.
- ŠIMEČKOVÁ, A. (1995): O němčině pro Čechy.
- VOLMERT, J. (Hrsg.) (1995): Grundkurs Sprachwissenschaft. Eine Einführung in die Sprachwissenschaft für Lehramtsstudiengänge. München.

II. Německy psaná literatura

Průběh zkoušky v dílčí části německy psaná literatura

Oblast německy psané literatury tvoří část státní bakalářské zkoušky z německého jazyka. Témata jsou rozdělena do deseti okruhů, přičemž je kladen důraz na individuální přístup studenta k jejich zpracování: Každý ze studentů si v průběhu studia, nejpozději však šest týdnů před zkouškou, zvolí v souladu s níže uvedenými tematickými okruhy deset autorů, na které by se chtěl během rozpravy soustředit. Součástí každé otázky SZZ tvoří literární text, který se vztahuje k danému okruhu a jednomu ze zvolených autorů. Doba trvání rozpravy v literární části zkoušky je dvacet minut a její východisko tvoří dvě základní části:

- 1) Část historická – student má pojednat o vybraném tematickém okruhu, a to jak ve vztahu ke zvolenému autorovi resp. k jeho literárnímu dílu, tak i v obecných historických souvislostech.
- 2) Část interpretační – student poskytne výklad k danému literárnímu textu a uvede jej do vztahu k epoše, autorovi či literárnímu směru.

Tematické okruhy:

1. Osvícenství, „Sturm und Drang“
2. Výmarská klasika, období mezi klasikou a romantismem
3. Období mezi klasikou a romantismem, romantismus („Frühromantik“, „Spätromantik“)
4. Biedermeier, „Junges Deutschland“
5. Poetický realismus, naturalismus
6. Protiproudý naturalismus, expresionismus
7. Literatura období Výmarské republiky, 1933 – 1945: exil, literatura vnitřní emigrace
8. Poválečná literatura („Trümmerliteratur“), literární experiment
9. Období od konce druhé světové války po znovusjednocení Německa; literatura BRD
10. Německy psaná literatura v Rakousku a ve Švýcarsku druhé pol. 20. století

Doporučená literatura (výběr):

- BEHRMANN, ALFRED (1989): Einführung in den neuesten deutschen Literaturvers von Luther bis zur Gegenwart. Stuttgart.
- BEUTIN, WOLFGANG, HG. (1992): Die Literaturgeschichte. Stuttgart.
- BORCHMEYER, DIETER (1994): Moderne Literatur in Grundbegriffen. Tübingen.
- BRACKERT, HELMUTH – STÜCKRATH, JÜRGEN, Hg. (1992): Literaturwissenschaft. Ein Grundkurs. Hamburg.
- BREDELA, LOTHAR (1980): Das Verstehen literaturwissenschaftlicher Texte. Stuttgart – Berlin.
- FINK, JÜRGEN (1990): Literaturwissenschaftliche Begriffe. München.
- HERMANN, JOST (1971): Literaturwissenschaft und Kunstwissenschaft. Stuttgart.
- KAYSER, WOLFGANG (1992): Das sprachliche Kunstwerk. Ein Einführung in die Literaturwissenschaft. Tübingen.
- KILLY, WALTHER (1988): Literaturlexikon. München.
- MARTINI, FRITZ (1991): Deutsche, Literaturgeschichte. Stuttgart.
- METZLER (1986): Autorenlexikon. Deutschsprachige Dichter und Schriftsteller vom Mittelalter bis Gegenwart. Stuttgart. Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte (1958). Berlin.
- STROMŠÍK, JIŘÍ (1994): Od Grimmelhausena k Dürrenmattovi. Praha.
- VÁCLAVEK, LUDVÍK (1992): Německá literatura 1914 – 1945. Olomouc.
- VÁCLAVEK, LUDVÍK (1992): Od naturalismu k expresionismu. Olomouc.
- VILLINGER, HERMANN (1964): Kleine Poetik. Eine Einführung in die Formenwelt der Dichtung. Frauenfeld.
- WILPERT, GERO VON (1982): Sachwörterbuch der Literatur. Stuttgart.

III. Realie německy mluvících zemí

Téma si student zvolí samostatně po dohodě s vyučujícím předmětu PN7/PN8, a to nejpozději 8 týdnů před konáním státní závěrečné zkoušky, a zpracuje ho v podobě samostatného desetiminutového referátu podpořeného power-pointovou prezentací. Po přednesení referátu bude následovat pětiminutová diskuze k tématu. Závazná kritéria pro volbu tématu: 1) přímá obsahová souvislost s realii německo-jazyčných zemí 2) kritická prezentace daného tématu. Příklady témat:

BRD

1. Förderschulen und Arbeitsmöglichkeiten von körperlich Behinderten in Bremen
2. Seniorenstudium in Dresden im Vergleich zu den Möglichkeiten in Liberec
3. Feste und Bräuche in Ostsachsen und der wechselseitige Einfluss auf Nordostböhmen
4. Einfluss der böhmischen auf die sächsische Küche
5. Vergleich der Straßenbeschilderung zwischen der Tschechischen Republik und der BRD
6. Möglichkeiten der musikalischen Frühförderung in Leipzig
7. Auswirkungen der 68er Studentenbewegung in der „alten BRD“ auf die Bildungspolitik der Neuzeit
8. Vergleich des Bildungswesens von drei ausgewählten deutschen Bundesländern

Schweiz

9. Nachnutzung der schweizerischen Fußballstadien in Bern, Basel und Genf nach der EURO 2008
10. Die wirtschaftliche Kooperation zwischen Tschechien und der Schweiz am Beispiel Liberec und St. Gallen
11. Drogenpolitik und Maßnahmen im Kanton Zürich

Österreich

12. Formen der Jugendarbeit in Graz
13. Die Auseinandersetzung mit der muslimischen Minderheit in Österreich
14. Kommerzielle Verwertung des Namens Wolfgang Amadeus Mozart in Wien und Umgebung

15. Arten der wintersportlichen Frühförderung in Österreich